

Holzbachová, Ivana

[Kolářský, Rudolf. Filosofický význam současné ekologické krize]

Studia philosophica. 2012, vol. 59, iss. 1, pp. 121-122

ISSN 1803-7445 (print); ISSN 2336-453X (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/118304>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

kami. Jako každé jiné schéma, nalezneme i zde silnější a slabší stránky argumentace. Některé z položek jsou formulovány značně formalisticky, u jiných se vkrádá podezření z politické korektnosti a další by jistě vzbudily živé diskuse. Například u dnes nepominutelného principu odstraňování základního politického a kulturního zneuznání má v důsledku jít o odstranění negativní diskriminace a její nahrazení pozitivní diskriminací, která se týká zvláště žen a dále etnických a kulturních minorit. V Austrálii se 24. června 2010 stala premiérkou poprvé v dějinách Austrálie žena, Julia Gillardová, a to nikoli proto, že by byla pozitivně diskriminována, ale proto, že měla program, který oslovil většinu lidí. Mimochodem, tento program měl dva hlavní body: prosadit zákony o obchodování s emisemi skleníkových plynů a obnovit jednání o daňové reformě těžebního průmyslu. U nás něco nepředstavitelného, ale tím spíš dokládajícího, že pozice žen v politice závisí ještě na něčem jiném než diskriminaci, ať už jednoho nebo druhého typu.

Vlastně je Hrubcova knížka dost smutná. Smutnou ji činí stav globální pospolitosti, kvůli kterému musela vzniknout. Když si představím, kolik je za každou její stranou lidské bídy a utrpení, nad kterými ční v dějinách nikdy nevidaný luxus, vidím neradostné perspektivy naší civilizace. Navíc je patrné, že se do knihy pustí pravicoví optimisté, kteří se nikdy naučí rozumět textu, a budou ji trhat na kousky, protože mluví o sociální spravedlnosti a solidaritě a již tímto faktem se stává levicovým nebezpečím. Budou dělat všechno, aby v jejich povyku zanikl obsah knížky, a budou stát jako noví mučedníci za svou záštitelnou pravdou, kvůli jejímuž levicovému podkopávání pravicově trpí. Hrubcovo dílo se ale může povznést nad podobné klukovské válčení. Její autor má jednu zásadní výhodu: napsal knihu, která se nedá přejít mlčky, ať

už člověk stojí kdekoli. A to se o mnoha knížkách říci nedá.

Břetislav Horyna

Rudolf Kolářský, *Filosofický význam současné ekologické krize*, Praha: Filosofia 2011, 154 s.

Útlá knížka je dílem Rudolfa Kolářského, vědeckého pracovníka Oddělení morální a politické filozofie Filozofického ústavu AV ČR, který se už dlouhá léta zabývá filozofií přírodního prostředí. Jeho současná publikace je sborníkem devíti statí, z nichž už většina vyšla v různých filozofických sbornících a časopisech.

Kolářský ve své knize charakterizuje zvláštěstí současné ekologické krize. Vysvětluje, proč o tomto problému dnes musíme mluvit a proč je nejvyšší čas nejen mluvit, ale také něco dělat – obyvatelnost Země je ohrožena. Naše planeta prošla už několika ekologickými krizemi, ty však většinou měly pouze lokální charakter. Současná krize je krizí globální. Je předmětem filozofie především proto, že byla v mnohém způsobena lidmi a jejich jednáním, které se řídí nějakými hodnotami, a proto je také krizí hodnot. Na příkladech různých filozofů, a to jak klasiků tak žijících, ukazuje, jak lidé chápali životní prostředí. Konstatuje, že „dějiny etiky životního prostředí je možné interpretovat jako přechod od postupného uznávání lidských práv k uznání práv přírody“ (s. 41). Rozebírá různé celosvětové dokumenty, které se problémů životního prostředí týkají, a hlouběji se zamýšlí nad dvěma filozofickými koncepcemi: biocentrickou etikou životního prostředí Paula W. Taylora a Naessovou ekosofií. Obě tyto koncepce patří k tzv. neantropocentrickým filozofiím životního prostředí. Vedle nich však existují také koncepce antropocentrické. Kolářský

zkoumá možnosti a meze jejich sblížování. Mohou se k sobě přibližovat jak v rovině praktické – při formulování cílů ekologické politiky – tak v rovině teoretické, tj. při hledání a zdůvodňování morálních zásad, které by umožňovaly spravedlivě řešit konflikty mezi lidmi a přírodou i při zkoumání smyslu lidského života. Obecně se autor zabývá také vztahem antropocentrismu a biocentrismu. Zde se právě ukazují meze sblížování těchto stanovisek. Zatímco antropocentrismus je založen na věcném vztahu k přírodě jako k nástroji a prostředku, biocentrismus je založen na vědomí sounáležitosti se Zemí.

Ekologická krize a problémy s ní spojené tak mohou být určitým popudem k sebereflexi filozofie. To ukazuje R. Kolářský na případě některých současných filozofů a na závěr si klade otázku, zda může být současná ekologická krize chápána jako krize filozofická. Poukazuje především na argumenty zpochybňující toto stanovisko. Dalo by se však říci, a Kolářský to také říká, že bez ohledu na argumenty svědčící proti tvrzení, že současná ekologická krize je filozofickou krizí, je možné konstatovat, že je také impulzem k tomu, aby filozofie pomáhala lidem odhalovat jejich nové životní možnosti. V tomto smyslu by měla pokračovat v (kantovské) tradici osvícenství: „Měla by posilovat odvahu používat vlastní rozum bez cizího vedení, měla by tak dodávat odvahu ke svéprávnosti“ (s. 132).

Kolářského kniha je psána srozumitelně a měla by být čtena nejenom v kruzích těch, kdo se zabývají ekologií, případně filozofií. Ukazuje – spíše v pozadí – naléhavost současné ekologické problematiky a především to, že bez změny lidmi vyznávaných hodnot nebudou lidé s touto krizí řešit a odsoudí sami sebe k záhubě a strhnou s sebou možná značnou část pozemského života.

Ivana Holzbachová

Milan Znoj – Jan Bíba a kol., *Machiavelli mezi republikanismem a demokracií*, Praha: Filosofia 2012, 453 s.

Machiavelliho osobnost a jeho názory nepřestávají fascinovat historiky filozofie a politiky. Otázka po aktuálnosti jeho názorů se objevuje jak v populárnější, tak ve vědecké literatuře. Sborník nakladatelství Filosofia patří k těm druhým, jak ostatně ukazuje i jeho výbava (obsáhlý soupis literatury, anglické resumé, věcný i jmenný rejstřík). Kromě předmluvy má kniha tři části, z nichž dvě se zabývají Machiavelliho učením, třetí pak v náznačku ukazuje, jak je možné k machiaveliovským měřítkům vztáhnout některé jevy charakteristické pro současnou společnost.

V úvodní části nazvané *Předmluva: Machiavelli v současné politické teorii a naše diskuse* její autoři M. Znoj a J. Bíba líčí současný zájem o Machiavelliho a snaží se dopátrat jeho kořenů. Ty netkví jen v paradoxu díla samého, tj. rozporu mezi dvěma nejznámějšími Machiavelliho díly *Vládařem a Rozpravami* o prvních deseti knihách Tita Livia, ale také v tom, že na základě Machiavelliho názorů se lze vyslovit k dodnes palčivému tématu vztahu mezi republikanismem a demokracií. Novým impulzem pro bádání byla v nedávné době díla cambridžské školy, k jejichž hlavním představitelům patří Quentin Skinner a J. G. A. Pocock. Druhý ze jmenovaných se v knize uplatní vlastní statí. Cambridžská škola pochopila republikanismus jako alternativu k liberalismu. Vydavatelé českého sborníku se tohoto impulzu chopili, ale pokusili se jej dotáhnout více k současnosti.

Vlastní části sborníku mají názvy I. Machiavelovský republikanismus, II. Obrana lidu a III. Mezinárodní prostor.